

Vastaus kirjalliseen kysymykseen sisäministeriön kansliapäällikön Päivi Nergin väitteestä jokaisen Suomeen saapuvan henkilön taustan tarkistamisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Mika Raatikaisen /ps näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 127/2016 vp:

Kuinka on perusteltavissa kansliapäällikkö Päivi Nergin väite siitä, että jokaisen Suomeen tulleen henkilön tausta tiedetään, ja jos väite pitää paikkansa, niin millä metodilla jokaisen Suomeen tulevan turvapaikanhakijan tausta on saatu varmistettua?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Ulkomaalaislain (301/2004) 95 §:n mukaan poliisi ja Rajavartiolaitos ottavat vastaan kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen. Hakemus rekisteröidään välittömästi. Hakijan rekisteröinti sisältää asian tietojärjestelmään vireillepanon lisäksi hakemusta ja hakijaa koskevien perustietojen kirjaamisen tietojärjestelmiin sekä henkilöllisyysasiakirjojen tarkastamisen ja tarvittaessa niiden haltuunoton sekä ensimmäisen asteen aitousarvioinnin. Perustietoina kirjataan hakijan nimi, syntymäaika ja -paikka, kansalaisuus, kotipaikka, äidinkieli ja tulkkauškieli. Lisäksi hakijasta otetaan ulkomaalaislain edellyttämät sormenjäljet ja valokuvat sekä tehdään tarvittavat rekisteröinnit ja rekisteritarkistukset (Eurodac, SIS, AFIS, UMA, VIS). Hakemuksen rekisteröinnin jälkeen poliisi tai Rajavartiolaitos selvittää kansainvälisen suojelun perusteella oleskelulupaa hakevan ulkomaalaisen henkilöllisyyden, matkareitin ja maahantulon sekä suullisesti turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa olevan valtion määrittämiseksi tarpeelliset tiedot. Hakijan henkilöllisyyttä selvitetäessä kerätään henkilötiedot hänen perheenjäsenistään ja muista omaisistaan (UlkL 97 §). Maahanmuuttovirasto suorittaa turvapaikkapuhuttelun, jossa suullisesti selvitetään hakijan perusteet häneen kotimaassaan tai pysyvässä asuinmaassaan kohdistuneesta vainosta tai muista oikeudenloukkauksista ja niiden uhkista. Suojelupoliisi voi osallistua turvapaikkapuhutteluun, jos Suomen kansallinen turvallisuus tai kansainväliset suhteet sitä edellyttävät (UlkL 97 §).

Sisäministeriössä on parhaillaan vireillä hanke ulkomaalaislain muuttamiseksi muun muassa siten, että jatkossa Maahanmuuttovirasto suorittaisi myös turvapaikkatutkintaan kuuluvan henkilöllisyyden, matkareitin ja maahantulon selvittämisen poliisin ja Rajavartiolaitoksen sijaan. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnan käsiteltäväksi kevään 2016 aikana. Maahanmuuttovirasto on jo käytännössä alkanut 1.3.2016 alkaen suorittaa turvapaikkatutkinnan itsenäi-

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 127/2016 vp

sesti. Hankkeessa esitetään lisäksi, että muutkin poliisiyksiköt kuin suojelupoliisi voisivat tarvittaessa osallistua Maahanmuuttoviraston suorittamaan turvapaikkapuhutteluun.

Suomessa on ollut Eurooppalaisittain poikkeuksellinen tilanne syyskuusta 2015 alkaen, kun Tornioon perustettiin järjestelykeskus. Järjestelykeskus ja sen kautta laittoman maahantulon ja maassa oleskelun saaminen hallintaan mahdollisti sen, että käytännössä kaikki Suomeen saapuvat kansainvälistä suojelua hakevat ja muutkin laittomasti maahan saapuneet ulkomaalaiset kyettiin välittömästi maahan saapumisensa jälkeen rekisteröimään viranomaisjärjestelmiin ja heidän henkilöllisyyttään ja taustojaan päästiin heti tutkimaan. Edellä esitetyillä turvapaikkaprosessiin liittyvillä tarkastuksilla ja selvityksillä ei välttämättä kaikissa tapauksissa saada selville, ainakaan heti, kaikkea maahan saapuneen henkilön taustoista. Ne antavat kuitenkin vahvan perustan mahdollisiin jatkoselvityksiin, joita ei välttämättä tehdä turvapaikkaprosessissa vaan esimerkiksi itsenäisesti osana poliisi- tai esitutkintaa tai osana Suojelupoliisin toimintaa. Viimeisen noin puolen vuoden aikaiset tapahtumat ja kansainvälistä suojelua hakevien profiilin muutos ovat edelleen korostaneet, että varsinaisen turvapaikkaprosessin (suojelun tarpeen määrittäminen) lisäksi on otettava huomioon yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen liittyvät näkökohdat. Nykyisen turvapaikkatilanteen aikana Keskusrikospoliisi ja Suojelupoliisi ovat rekisteröintiä ja turvapaikkatutkintaa suorittavan paikallispoliisin lisäksi aktiivisesti osallistuneet prosessiin oman toimialansa osalta. Suojelupoliisin tehtävänä on erityisesti hankkia ja välittää tietoa toimivaltaisille viranomaisille ja valtion johdolle

Turvapaikkatutkinnan siirryttyä kokonaan Maahanmuuttoviraston tehtäväksi, poliisi ja Maahanmuuttovirasto ovat edelleen tehostaneet yhteistyötään turvapaikkaprosessissa. Yhteistyön tehostamisella pyritään varmistamaan, että sisäiseen turvallisuuteen liittyvä ajantasainen turvapaikanhakijoita koskeva tieto siirtyy entiseen tapaan poliisin ja Maahanmuuttoviraston välillä. Poliisi ja Maahanmuuttovirasto ovat sopineet konkreettisista toimista, joiden avulla tavoite saavutetaan. Poliisihallitus on lisäksi perustamassa keskusrikospoliisin koordinoimaa toimintaa, jossa kerätään, analysoidaan ja sieltä välitetään turvapaikanhakijoihin sekä turvapaikkaprosessiin liittyviä havaintoja ja tietoja rikostorjunnan tavoitteiden saavuttamiseksi sekä turvallisuuden ylläpitämiseksi. Toimintoon perustuu paikallispoliisin, Suojelupoliisin ja Maahanmuuttoviraston väliseen tiedonvaihtoon ja muuhun tiiviiseen yhteistyöhön turvapaikkaprosessissa.

Poliisin strategiana on toimia tietojohtoisesti kaikessa poliisitoiminnassa. Poliisi ylläpitää reaaliaikaista tilannekuvaa, johon tuotetaan analysoitua tietoa muun muassa turvapaikanhakijaprosessista. Näitä tietoja käytetään rikosten ennalta estämisessä, paljastamisessa, selvittämisessä sekä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisessä.

Helsingissä 1.4.2016

Sisäministeri Petteri Orpo